

ДИПЛОМАТИЈАТА И МАКЕДОНСКОТО

Д-Р ДЕНКО МАЛЕСКИ
(20.3.1991- 9.2.1993)

СТЕВО ЦРВЕНКОВСКИ (9.2.1993-6.7.1993)
(ПОТПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДА И
ВРШИТЕЛ НА РАБОТИТЕ МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ)
(6.7.1993-23.2.1996)

Д-Р ЛЉБОМИР ФРЧКОСКИ
(23.2.1996-29.5.1997)

Д-Р БЛАГОЈА ХАНЦИСКИ
(29.5.1997-30.11.1998)

АЛЕКСАНДАР ДИМИТРОВ
(30.11.1998-30.11.2000)

Д-Р СРЃАН КЕРИМ
(30.11.2000-13.5. 2001)

СЛОБОДАН ЧАШУЛЕ (30.11.2001-
1.11.2002)

Д-Р ИЛИНКА МИТРЕВА (13.5.2001-
30.11.2001 и 1.11.2002- 26.8.2006)

АНТОНИО МИЛОШОВСКИ
(АКТУЕЛЕН МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА РМ)

Дипломатијата на Република Македонија има остварено исклучително голем број значајни активности во меѓународната заедница. Сите тие се резултат на новата глобална концепција на самостојната надворешна политика на македонската држава. Нејзината

стратегија е дефинирана и се остварува од денот на самостојноста и сувереноста - 8 септември 1991 година, кога повеќе од 96 проценти од вкупното население на референдум се изјасни за суверена, самостојна и демократска држава Република Македонија.

ЦАРСТВОТО ВО ВРЕМЕТО НА ЈУСТИНИЈАН | ОКОЛУ 565 г.

Од книгата на Пандил КОСТУРСКИ

Уште од првите децении откако Грција ги завладеала македонските територии, насилно биле сменети топонимите, како и личните имиња на луѓето само затоа што не биле грчки.

Во 1907 година, со Законот бр.1051 и Упатството (од 10.10.1919 г.) се дадени детални упатства за преименување на топонимите во "новоослободителни територии на Северна Грција"; во 1909 година, со Указот бр.125, била формирана Државна комисија за изучување на топонимите; во 1922 година Државната

лото македонско население. Како илустрација нека послужат следните примери: гратчето Рупишта е преименувано во Аргос Орестикон; градот Воден во Едеса; градот Лерин во Флорина; селото В'мбел во Мосхохорион; селото Кутлеш (кое се прослави по археолошките наоди за долината на царевите Филип и Александар) е прекрстено во Вергина и сл. Во јули 1982 година, Парламентот на Република Грција го донесе дискриминаторскиот Закон бр.1268/82 за структурата и функционирањето на високо-

од кои секоја година на Скопскиот универзитет се запишуваа просечно по 150/200 - се префрлуваа на соодветните универзитети во Белград, Ниш и во Сараево, додека еден дел се вратија во Грција. Со овој акт на грчкиот Парламент се направи дискриминација на македонскиот јазик и на македонскиот народ. Од денешен аспект, значаен за македонската дипломатија по 4-годишното грчко пречување на целосното меѓународно признавање на Република Македонија, е фактот што, во погорниот грчки акт, тие сами, односно нивниот Парламент со свој акт признаваа македонски Универзитет, а тоа подразбира и признавање на името Македонија. Додека Грција спроведуваше асимилациско-денационализаторски притисоци за демакедонизација на Македонците директно со законски акти, другите соседни држави за истата цел применуваа "покултурни" и "посуптилни" методи. Раселените Македонци низ целата бугарска држава евидентно ја отсликуваа таквата бугарска политика. Раселувањето на Македонците од делот на Македонија под Бугарија се спроведува за да се спречи нивното хомогене-

ПАРЧОСУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКОТО ЈАДРО

комисија за топоними го објавила Упатството бр. 426 за промена на топонимите; во 1926 година бил донесен Указот бр. 332 за преименување на селата, градовите и паланките; во 1927 година, со Указот бр.287, биле одредени казни мерки за неспроведувањето на преименувањето. Во истиот дух биле донесени и други закони и укази: на 13 мај 1929 година - Законот бр. 4096; на 18 јуни 1935 година - Законот бр.6429; на 22 ноември 1938 година - Законот бр.1418; на 4 декември 1945 година - Законот бр. 697.

До 1970 година во Егејскиот дел на Македонија (денес Северна Грција) се променети вековните имиња на 1.666 населени места, илјадници топоними, како и личните имиња и презимиња на це-

образовните институции, во кој со член 49 се предвидува "забрана на грчките граѓани да студираат на универзитетите во кои наставата се изведува на јазик кој пошироко меѓународно е непознат". Веднаш потоа, врз основа на овој Закон, на 15 ноември 1982 година Министерството за просвета и религија на Република Грција донесе одлука Н - 5421, со која конкретно е определено дека "одредбите на спомнатиот закон" ќе се применуваат за македонските универзитети. На тој начин грубо и слепо се негираше културниот и националниот идентитет на македонскиот народ и неговото меѓународно право на самостојно културно и национално издигнување. Потоа, најголем дел од грчките студенти -

низирање, од кое можат да произлезат нивни национални и територијални автономии. Српската политика на асимилација на Македонците, за разлика од грчката и од бугарската, се служеше со поинакви асимилациони средства и методи. Таа сметаше дека преку економската зависност на македонското стопанство од српското, во рамките на поранешна авнојска Југославија, како и преку мешаните бракови, ќе спроведе успешна асимилација на културниот и на националниот идентитет на оние Македонци кои биле свесни за последиците од дискриминаторските методи и процеси на демакедонизација и не се согласувале со нив, па морале да емигрираат и да се иселуваат.

Третата причина на Македонците за бегства и за иселување од родните огништа надвор од Балканот и од европскиот континент е несогласувањето со тугите окупаторски власти кои во Македонија, па и на целиот Балкан, владееле со векови. Внимателна анализа на големиот број војни водени против Македонија и за нејзината територија и на долговековното туѓо окупаторско владеење над македонската територија и население, покажува дека со Македонија владееле туги власти повеќе од 20 века.

По седумнаесетгодишно војување меѓу Македонија и Рим, пред Христа, Римската империја владеела од 142 г. пр.н.е. до 324 н.е., Византија владеела од 342 до 610 година, бугарско владеење било од 852 до 969 година, византиско владеење од 969 до 985 година, византиско владеење од 1019 до 1185 година, бугарско-византиско владеење од 1203 до 1282 година, српско владеење од 1282 до 1371 година.

Турската војска, по 20-годишно војување против српската власт, ја зазема цела Македонија, така што од 1371 до 1912 година, владее Турција. Српско, албанско, бугарско и грчко владеење има од 1912 до 1944 година.

Република Македонија, во федерација со други пет републики, го пренесе својот суверенитет врз Сојузот на Југословенската федерација од 1944 до 1991 година. Тоа беше и парадоксот. Прво беа формирани федерални органи, а потоа беа конституирани републиките.

Република Македонија, како самостојна, суверена и демократска држава, е од 8 септември 1991 година, кога народот на референдум се определи за нејзина независност. Истражувањата на владеењето на туѓата власт од 1913 година ги покажуваат неговите следни карактеристики: Во 1913 година Македонија е поделена на три дела, меѓу Србија, Грција и Бугарија, а една година пред тоа - дел под Албанија. Во сите четири држави, меѓу Првата и Втората светска војна, во подолг временски период владеат фашистички режими, кои применуваат посебен политички терор и економско осиромашување, со цел да го асимилираат, денационализираат или да го протераат македонскиот народ од Македонија, односно да извршат промена на нејзиниот етнички состав. Во 1941 година, македонскиот народ во сите четири окупирани делови на Македонија масовно застанува на страната на антифашистичката коалиција, гледајќи ја во заедничката борба својата шанса за национално и социјално ослободување. Во текот на Втората светска војна македонскиот народ создаде своја војска (вооружени формации), органи на власта, училишта на македонски јазик и контрола на своите територии. На конференциите меѓу Рузвелт, Сталин и Черчил во Техеран, од 28 ноември до 1 декември 1943 година, е договорено "границите

на Југославија да останат исти, освен западните...", а на Јалта, од 4 до 11 февруари 1945 година, е извршена поделба на сферите на влијание меѓу сојузниците на антифашистичката коалиција. Така беше одредена и судбината на македонскиот народ повторно да живее поделен во четири држави, кои подоцна потпаднаа меѓу четирите глобални поделби на светот (Југославија - неврзаните; Грција - западниот блок; Бугарија - источниот блок, и Албанија - источниот блок, а потоа блиски врски со Кина). Република Македонија (Вардарскиот дел на Македонија, односно нејзиниот северен дел, приграбен во 1913 година од Србија со Букурешкиот договор, подоцна под Кралството на Србите, Хрватите и Словенците, односно Кралството Југославија, како и под Титова Југославија, ФНРЈ, односно СФРЈ), со 100.000 луѓе под оружје,

меѓу Југославија, Грција и Турција, при што од југословенска страна беше даден влог - да се премолчува, да се "замрзне" македонското прашање. Во меѓувреме беше уапсен првиот шеф на македонската држава Методија Андонов-Ченто, а исто така, и голем број интелектуалци. Цел на затворањето беше да се спречи покренувањето на "македонското прашање" и осамостојувањето на Република Македонија, која ѝ имаше отстапено дел од својот суверенитет на Југословенската федерација. Делот на Македонија приграбен од Грција, по поразот на Грција во војната со Турција во 1922 година, беше населен со голем број христијани при грчко-турската размена на население врз верска основа. Заради развивањето на "грчкоста" на новите територии, грчката држава, која тогаш се прошири за 68 отсто, а населението го зголеми за

ТУРСКО ВЛАДЕЕЊЕ ОД 1371 ДО 1912 г.

Грубо и слепо се негираше културниот и националниот идентитет на македонскиот народ и неговото меѓународно право на самостојно културно и национално издигнување.

Турската војска, по 20-годишно војување против српската власт, ја зазема цела Македонија, така што од 1371 до 1912 година, владее Турција. Српско, албанско, бугарско и грчко владеење има од 1912 до 1944 година.

со сопствени сили сама се ослободи, при што даде 25.000 жртви и претрпе огромни материјални штети и пустошења. На 2 август 1944 година се конституира Република Македонија како демократска држава, во присуство на претставници на Велика Британија, САД и СССР како сојузничка мисија. По заострувањето на односите Тито - Сталин, следеше троен пакт за спас на Југославија

78 отсто, не ги почитуваше човековите права од меѓународните обврски и договори кон македонското национално малцинство, особено во периодот на Метаксасовата фашистичка диктатура (1936-1941), што како практика е присутно и денес. Придржувајќи се кон договорите од Техеран и Јалта, англоамериканците ги поддржаа грчките монархофашисти во Граѓанската војна, која трае-

ше од 1946 до ноември 1949 година. Резултатот од поразот на македонските вооружени сили, кои се бореа заедно со грчките, предводени од КПГ, беше укинувањето на органите на власта, на училиштата и сл. и протерувањето и бегството на повеќе од 100.000 Македонци и 28.000 деца од 2 до 14 години, за кои последиците од тоа траат и денес.

Поради геостратегиската положба на Република Грција, во услови на постоење на три комунистички држави на Балканот, и заканувачкото присуство на советската црноморска флота, нејзините западни сојузници ѝ правеа отстапки, вклучувајќи ги тука и премолчувањата на реалноста - малцинските човекови права, односно односот кон нив - советувањето за етничко чистење, толерирањето на неистините за минатото итн.

Делот на Македонија заземен од Бугарија во текот на Втората светска војна масовно се крена на оружје. Македонците извојуваа свои национални права (локална власт, училишта на македонски јазик, културни домови, право на слободно изјаснување, при што на првиот повоен попис како Македонци се декларираа 165.000 граѓани итн.). Меѓутоа, тие придобивки беа анулирани од блоковски причини по спорот Тито - Сталин, а Бугарија, како членка на источниот блок, тргна кон монолитност. Како резултат на тоа, ниту на декемврискиот попис во 1992 година, иако имаше барања, не беше дозволена графа за слободно манифестирање на македонското национално чувство и изјаснување како Македонци.

Југозападна Македонија (Пустец, Преспа, Голо Брдо, кои паднале под Албанија при нејзиното формирање во 1912 година), цели 80 години живееше во услови на тоталитарни режими. По Втората светска војна, тамошните Македонци добија формално право да се изјаснуваат како што сакаат, при што добија и право на школување на мајчин јазик во првите четири години од основното училиште. Со демократизацијата во Албанија, формирани се повеќе организации на Македонците, чии лидери се изјаснуваат дека таму живеат повеќе од 250.000 Македонци. Поделеноста на Македонија и на Македонците во четири држави и во четири света условуваше парчосување на македонското јадро, кое беше подложено на четири индоктринации. Секоја држава произведуваше свое видување на минатото, на историјата, на културата и воопшто на цивилизацијата на Македонија, со голема доза на субјективност и приврзаност кон стратегиските цели, како израз на блоковската припадност. Со падот на комунизмот и на блоковската поделеност се распадна и вештачката творба СФР Југославија и мутантот на југословенска нација. Република Македонија, како демократска држава, се врати на изворниот субјективитет од нејзиното основање на 2 август

1944 година, со европска опција кон иднината.

Евидентни факти за притисокот врз Македонците и за иселување може да се најдат во Извештајот на данскиот Хелсиншки комитет за положбата на Македонците во Северна Грција. Во периодот од 19 до 27 јули 1993 година, групата составена од заменик-извршниот директор на "Хелсинки воч" од Њујорк, Луис Вајтман; Панајот Димитрас од Групата за права на малцинствата во Атина; и професорот Ерик Сизби од данскиот Хелсиншки комитет, формира мисија за испитување на факти за грчкиот дел на Македонија, со цел да се следи грчката политика која се спроведува кон "славомакедонското" население, како и фактичката положба на населението. При престојот во Грција групата беше постојано следена од полицијата, што спречи повеќе лица да земат учество во интервјуирањата, кое потврди дека семејните имиња на Македонците биле погрчувани, а плукани децата кои зборуваат македонски. Македонскиот јазик се омаловажувал со цел да се поттикне асимилацијата на Македонците. Со договорот, кој го потпишала во 1920 година пред Лигата на народите, Грција се обврза на малцинствата од негрчко потекло да им даде извесни права. Така, грчката Влада се обврза да основа специјален буџет за училиштата на малцинствата. Букварот наречен "Абецедар" во основа го има дијалектот кој се зборува во Лерин и во Битола, а беше отпечатен во Атина. Во оваа книга беше употребена латинична азбука, а јазикот значително се разликуваше од бугарскиот. Овој Буквар беше доставен и до Лигата на народите како доказ дека грчката Влада ги исполнила своите ветувања за македонското малцинство. Грчкиот претставник во Лигата на народите, господин Василис Вендрамис, објави дека македонословенскиот јазик не е "ниту бугарски, ниту српски, туку е независен јазик". Тој, исто така, изготви и лингвистички мапи, кои ги покажуваат областите каде што се зборува македонски. Сепак, букварот никогаш не дојде до рацете на македонските деца за кои беше наменет, а грчката Влада никогаш не презеде никакви чекори да им даде културни права на Македонците. Напротив, од 1926 година семејните имиња на Македонците беа погрчувани. Словенските географски имиња беа заменувани со грчки имиња, а словенските натписи во црквите беа отстранувани. Црковните служби во словенските цркви беа забранети. Во 1936 година, во времето на диктатурата на Метаксас, "славомакедонскиот јазик" беше забранет.

Резултатите од истражувањето во 1992 и 1993 година на американскиот и на австралискиот континент за спецификите на иселеништвото покажуваат дека од поранешните југословенски републики најмногубројно е иселеништвото од Република Македонија. Резул-

татите, исто така, покажаа дека помал број од ова иселеништво ја напуштило Република Македонија од идеолошки причини, поради отпорот против поранешната југословенска творба, против српското влијание и против комунизмот. Поголемиот број од ова иселеништво се иселило поради политиката која ја водеше поранешниот југословенски врв за празнење на македонската територија.

СПОМЕНИК НА ПРОГОНЕТИТЕ

Може да се забележи дека сите оние места кои биле лежишта на патриотизам и револуционерен дух се смислено испразнети, односно луѓето се иселени. За овие процеси е потребно дополнително научно истражување, но евидентно е следното: за политиката на испразнување на Македонија е карактеристичен периодот по 1960 година. Тогаш, со наводната либерализација на политиката на одење на работа во други земји, доаѓа до иселување на поголем број работници и интелектуалци, заедно со семејствата, од СРМ, во прекуокеанските и западноевропските земји. Во овие земји има Македонци иселеници од речиси сите општини на Република Македонија; интензитетот на нивното иселување е различен и зависи од економско-политичкиот момент, кој трае до денес.

(продолжува)